Thomas Isaksson
Nyebo 103
384 91 Blomstermåla

2026-10-29

Till: Oskarshamns-Nytt

För kännedom: Länsstyrelsen i Kalmar

Därför är batteriparken på Smedmossen en kommunal fråga för politikerna i Mönsterås

När SVT Nyheter frågade de kommunala partierna i Mönsterås inför valet så svarade socialdemokraterna så här på frågan om solcells- och batteriparken på Smedmossen:

”Det är inte en kommunal fråga. Vi ser flera bekymmer med en stor etablering på ett ställe, både miljömässigt och nätmässigt. Men här är frågan inte kommunens och då ska vi inte lägga kommunens resurser på att motarbeta markägarnas intressen.”

Detta är fundamentalt fel och här nedan följer en pedagogisk redovisning varför socialdemokraterna i Mönsterås har fel.

Nedanstående resonemang förutsätter två saker vilka definitivt inte är säkert att de kommer att inträffa

1) Att Novar Sweden AB fortfarande tror på projekt Smedmossen vilket alltså inte är självklart.
2) Att länsstyrelsens i Kalmar inte har samrått med övriga myndigheter utan baserar sin handläggning enbart på miljöbalken.

Då hamnar tillståndsansökan hos Miljö- och byggnadsnämnden i Mönsterås.

Miljö- och byggnadsnämnden måste konsultera den kommunala räddningstjänsten.

Nämnden, som saknar fackkompetens, måste då samråda med räddningstjänsten i kommunen då anläggningens utformning och placering har stor betydelse för brandskyddet, livräddningen och möjligheterna till en effektiv räddningsinsats.

Det räddningstjänsten då ska titta på är följande

- Plan- och bygglagen (PBL) som bland annat reglerar åtkomst och framkomlighet för räddningspersonal.
- Lagen om skydd mot olyckor (LSO)
- Lag om brandfarliga och explosiva varor (LBE/LEBE)
- Systematiskt brandskyddsarbete (SBA).

Thomas Isaksson
Nyebo 103
384 91 Blomstermåla

2026-10-29

Novar Sweden AB:s eget ansvar för brandsäkerheten

Men det är alltid den som bedriver verksamheten där som har det primära ansvaret för brandskyddet. Detta kommer således Räddningstjänsten i Mönsterås kommun att kräva.

Detta kallas för ett lagstadgat krav på *Systematiskt brandskyddsarbete* (SBA).

- Verksamhetensutövaren ska se till att personalen har rätt utbildning, att utrymningsvägar hålls fria och att brandriskaffekterade rutiner i den dagliga driften följs.
- Verksamhetsutövaren ska se till att byggnadens tekniska brandskydd fungerar, exempelvis att branddörrar, brandceller och fasta släcksystem är i sin ordning.

Kommunens ansvar handlar inte om att sköta den enskilda verksamhetens brandskydd, utan om att ha ett tillsyns- och räddningsansvar

- Tillsyn: Kommunen, ofta genom den lokala räddningstjänsten, kontrollerar att verksamhetsutövaren sköter sitt brandskydd. Om brister upptäcks kan kommunen utfärda förelägganden eller förbud.

Erfarenheter från branden vid Moss Landing Power Plant

Den 16 januari 2025 utbröt en katastrofal brand i Moss Landing i Kalifornien. Anläggningen var en av världens största i sitt slag, och branden spred en giftig rök och partiklar över ett stort område. Detta har lett till omfattande debatt, forskning och saneringsarbete.

De huvudsakliga miljö- och hälsoproblemen efter händelsen:

- Tungmetaller i ekosystemet: Oberoende forskare från bland annat *San José State University* upptäckte att rökpuffen spred partiklar av tunga metaller som nickel, kobolt och mangan. Dessa metaller, som ingår i batteriernas katoder, landade som ett fint damm över det känsliga våtmarksområdet Elkhorn Slough. Halterna av dessa metaller i ytlagren uppmättes kort efter branden till nivåer som var hundratals till tusentals gånger högre än normalt.
- Gaser och luftburna gifter: Under själva branden frigjordes potentiellt farliga gaser som vätefluorid, partiklar (PM2.5 och PM10) samt sot.
- Lokalbefolkningens hälsa: Många invånare i närliggande områden rapporterade om akuta besvär som andningsproblem, halsont och huvudvärk. Oro har också lyfts kring långsiktiga neurologiska och utvecklingsrelaterade risker på grund av exponeringen för tungmetaller.

Thomas Isaksson
Nyebo 103
384 91 Blomstermåla

2026-10-29

Fakta om antalet djur i riskområdet

Det finns ingen officiell specifik statistik som visar exakt hur många kor, får och lamm det finns kring Ålem, eftersom Jordbruksverket numera endast redovisar djurbestånd ner till kommunnivå i sina offentliga databaser. Ålem ligger i Mönsterås kommun, och för hela kommunen ser djurantalet ut så här enligt den senaste kommunvis redovisade statistikinsamlingen:

- Nötkreatur (inklusive kor och kalvar): Cirka 5 000 – 6 000 djur i Mönsterås kommun.
- Får och lamm: Cirka 1 000 – 1 500 djur i hela kommunen.

Låt säga att 10% befinner sig inom riskområdet vid en brand. Det innebär 550 kor och kalvar samt 125 får och lamm.

Omfattningen av utrustning som Novar Sweden AB avser att installera på Smedmossen

110 000 solceller och en batteripark med batterier innehållande mellan två och fyra ton extremt brandfarligt litium. Som alla förstår måste alltså brandbilar kunna komma in på området för att kunna inleda släckningsarbetet.

Då uppstår ett antal problem

1) Vägarna inom området måste ha en bärighet som klarar brand- och tankbilarnas tyngd
2) Vägarna måste ha en bredd som tillåter framkomlighet för brandbilar
3) Området måste också inkludera vändplatser för alla de tankbilar som behövs i släckningsarbetet

Men det är inte självklart att en litiumbrand ska bekämpas med vattenbesprutning. Det finns nämligen två skolor; spruta vatten eller låta det brinna.

Sprutar man vatten kontamineras grundvattnet och därefter Kalmarsund.

Låter man det brinna så kontamineras omgivningen med skador för närboende, betande djur och odlad mark.

Väljer man att bekämpa en litiumbrand med vatten så krävs följande:

- Kunskap hur man släcker en litiumbrand
- Utrustning i närområdet
- Kapacitet såsom exempelvis enorma mängden vatten

Thomas Isaksson
Nyebo 103
384 91 Blomstermåla

2026-10-29

Hur mycket vatten behövs för att släcka en litiumbrand på Smedmossen?

Ett räkneexempel: En elbil innehåller cirka 8 kilo rent litium. Med traditionell släckning krävs det oftast mellan 1 000 och 17 000 liter vatten, men uppstår termisk rusning så kan det gå ut upp till 45 000 liter vatten! Och nu pratar vi alltså om endast 8 kilo rent litium.

Om det i extremfallet krävs 45 000 liter vatten för att släcka ett litiumbatteri med 8 kilo rent litium så innebär detta ett vattenbehov på 5 625 liter vatten/kg litium.

Om Novar Sweden AB:s planerade batteripark innehåller exempelvis 4 000 kilo litium så skulle det behövas 22 500 000 liter vatten.

Vattentornet i Blomstermåla lär endast innehålla 850 000 liter vatten.

Nu är det tack och lov så att Mönsterås kommun enligt lagen om allmänna vattentjänster (Lag 2006:412) inte har skyldighet att tillhandahålla vatten i stora volymer för industriella processer. Det skulle för Smedmossens del betyda att Novar Sweden AB själva måste ansvara för detta.

Exemplet Björkborns industriområde i Karlskoga

I mer än tio år hade jag konsultuppdrag på Cambrex Karlskoga AB och de tre försvarsindustrierna Saab Dynamics AB, Eurenco Bofors AB samt Nammo Sweden AB. Samtliga dessa företag använder giftiga och brandfarliga ämnen i sina processer.

I Björkborn finns det en intern räddningsresurs i ständig beredskap av flera skäl:

1) Omedelbar responstid (varje sekund räknas)
2) Geografisk närhet som ofta kan vara på plats inom 1 – 3 minuter medan den kommunala räddningstjänsten kan ha 10 – 20 minuters körtid
3) Avancerad specialutrustning i form av rätt verktyg för uppgiften
4) Fast infrastruktur då de har djupgående kunskap om områdets egna fasta säcksystem, sprinkleranläggningar, nödstopp och invallningar som samlar in giftigt släckvatten.

Likheter mellan en kemikaliebrand och en litiumbrand

Det finns stora likheter mellan en kemikaliebrand och en litiumbrand (främst i litiumjonbatterier), och i praktiken klassas en litiumbrand ofta som en typ av kemikaliebrand. Detta beror på att batteriet innehåller en komplex blandning av kemiska föreningar, plaster och brandfarliga vätskor (elektrolyter).

Thomas Isaksson
Nyebo 103
384 91 Blomstermåla

2026-10-29

- Extremt giftiga gaser: Båda brandtyperna frigör livsfarliga gaser. Vid en litiumbrand bildas bland annat vätefluorid (HF), saltsyra (HCl) och cyanväte (HCN), vilket kräver fullständigt andningsskydd (kemdykning) för räddningstjänsten.
- Häftigt och explosivt förlopp: Kemikaliebränder kan eskalera extremt snabbt. Detsamma gäller litiumbatterier som drabbas av *termisk rusning* (en intern kemisk kedjereaktion), vilket ofta leder till jetflammor och explosioner.
- Svårsläckta och hög spridningsrisk: Båda typerna kräver speciell släckutrustning eller enorma mängder släckmedel och har en tendens att sprida sig snabbt till omgivningen.
- Miljöfara: Släckvattnet från både kemikaliebränder och litiumbränder blir starkt förorenat och surt, vilket innebär att det måste saneras och inte får rinna ut i dagvattnet.

Quod erat demonstrandum

”*Quod erat demonstrandum*” eller på svenska; ”*det som skulle visas eller bevisas”*, är ett uttryck som ofta avslutar ett matematiskt eller logiskt bevis för att visa att slutsatsen är nådd.

Således: Batteriparken på Smedmossen är en kommunal fråga för politikerna i Mönsterås!